

De Spreeuw in Noordwijk-Binnen in 2014

Hein Verkade

Het jaar 2014 is door Sovon en Vogelbescherming Nederland uitgeroepen tot 'het jaar van de Spreeuw'. Meestal wordt hiervoor een soort gekozen waar het landelijk niet zo goed mee gaat. Het zal voor menigeen even wennen zijn dat het dit jaar de Spreeuw is. Het is een algemene vogel die met name in het najaar in groten getale wordt waargenomen. Toch kachelt de Spreeuw al jaren in aantal achteruit. De Nederlandse broedpopulatie is in de afgelopen 30 jaar met zeker 40% afgenomen. Ook in Noordwijk en omgeving werd deze dalende trendesignaleerd. Zo slonk in ons hele waarnemingsgebied de mogelijk wat overschatte populatie van 2000-2500 in de jaren tachtig tot recentelijk 400-500 paartjes.

In het voorjaar van 2014 stond de vijfjaarlijkse telling van de Huismus in Noordwijk-Binnen weer op het programma. Door alle aandacht voor de Spreeuw is besloten ook deze soort te inventariseren. In eerste instantie werden de zingende vogels genoteerd. Later in het seizoen zorgden de luidruchtig bedelende jongen voor een nog veel duidelijker beeld. In deze fase is het hele telgebied nogmaals bezocht. De meeste Spreeuwen broeden opvallend synchroon waardoor je bijna alle broedpaartjes binnen twee weken voor het massale uitvliegen op papier hebt.

Resultaat

Rond 15 mei waren vrijwel alle jonge spreeuwen uitgevlogen. De teller stond toen op 128 paartjes voor heel Noordwijk-Binnen. Van 122 paar werd de nestplaats gevonden, van de overige zes alleen een zangpost. Vermoedelijk zijn relatief weinig succesvolle nesten over het hoofd gezien omdat veel nestplaatsen meerdere keren werden 'ontdekt' na het volgen van overvliegende vogels.

De totale broedpopulatie van Noordwijk-Binnen komt waarschijnlijk op zo'n 130-145 paar uit. De verdeling over het dorp is nogal opmerkelijk. Het oude centrum is geheel spreeuwloos. Illustratief hiervoor is dat slechts 3 van de 122 nestplaatsen in gebouwen van vóór 1945 zitten. Het zwaartepunt van de verspreiding ligt in de naoorlogse woonwijken die zijn gebouwd tussen 1950 en 1990. Ook daar zijn duidelijke concentraties zichtbaar. Zo

springt de bloemenbuurt ten noorden van de Beeklaan eruit. Ook het Vinkeveld ten zuiden hiervan is een spreeuwrijke wijk. Met name de dichtbebouwde buurt aan de oostzijde rond de Zager telt vele paartjes. Het meest in het oog springend is echter de 'kolonie' van tien paar in twee bouwblokken van de Jacob Juchstraat. De nieuwbouwwijken 'Boerenburg' en 'Middengebied Noord' zijn veel minder in trek bij Spreeuwen.

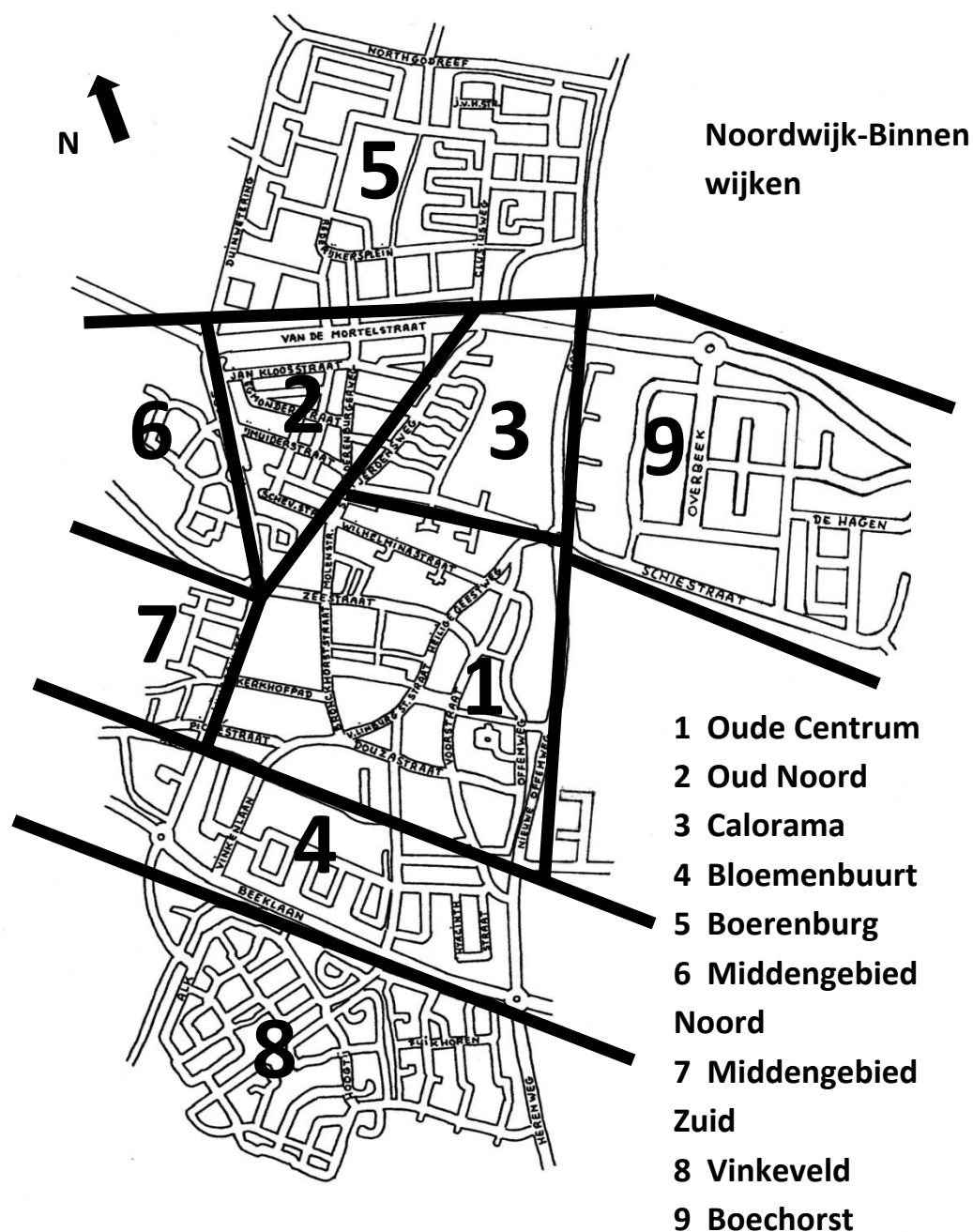
Voedselvluchten

Er zijn drie manieren om het territorium van een Spreeuw op te sporen. In het vroege voorjaar zijn dat de zingende vogels. Later in de jongenfase laten de jonge vogels zich nadrukkelijk horen tijdens de vele voedersessies. Een derde manier om een spreeuwennest te localiseren is het volgen van de voedselvluchten. Zo om de tien minuten bezoekt een oudervogel het nest. Meestal vliegen zij in een rechte lijn vlak boven de bebouwing met voer in hun bek richting de nestplaats. Er wordt vooral op plaatsen met veel gras naar insecten en larven gezocht. De meeste vogels vliegen hiervoor naar weilanden en parken buiten het dorp. Op sommige plekken is dat duidelijk in één richting, waardoor een tijdelijke spreeuwensnelweg ontstaat (figuur 2). Dit is vooral in het zuidelijk deel van het dorp goed zichtbaar. In het zuidoostelijk deel van de bloemenbuurt en het Vinkeveld vliegen bijna alle vogels richting Offem-Zuid en de polder Hoogeweg om voedsel te halen. Het zuidwestelijk deel is hiervoor juist op de Coepelduynen gericht.

De vogels van de Jacob Juchstraat in de wijk Oud Noord foerageren in het Kruidpark in het Middengebied tussen de woonkernen Noordwijk-Binnen en Noordwijk aan Zee.

foto: Joost Bouwmeester

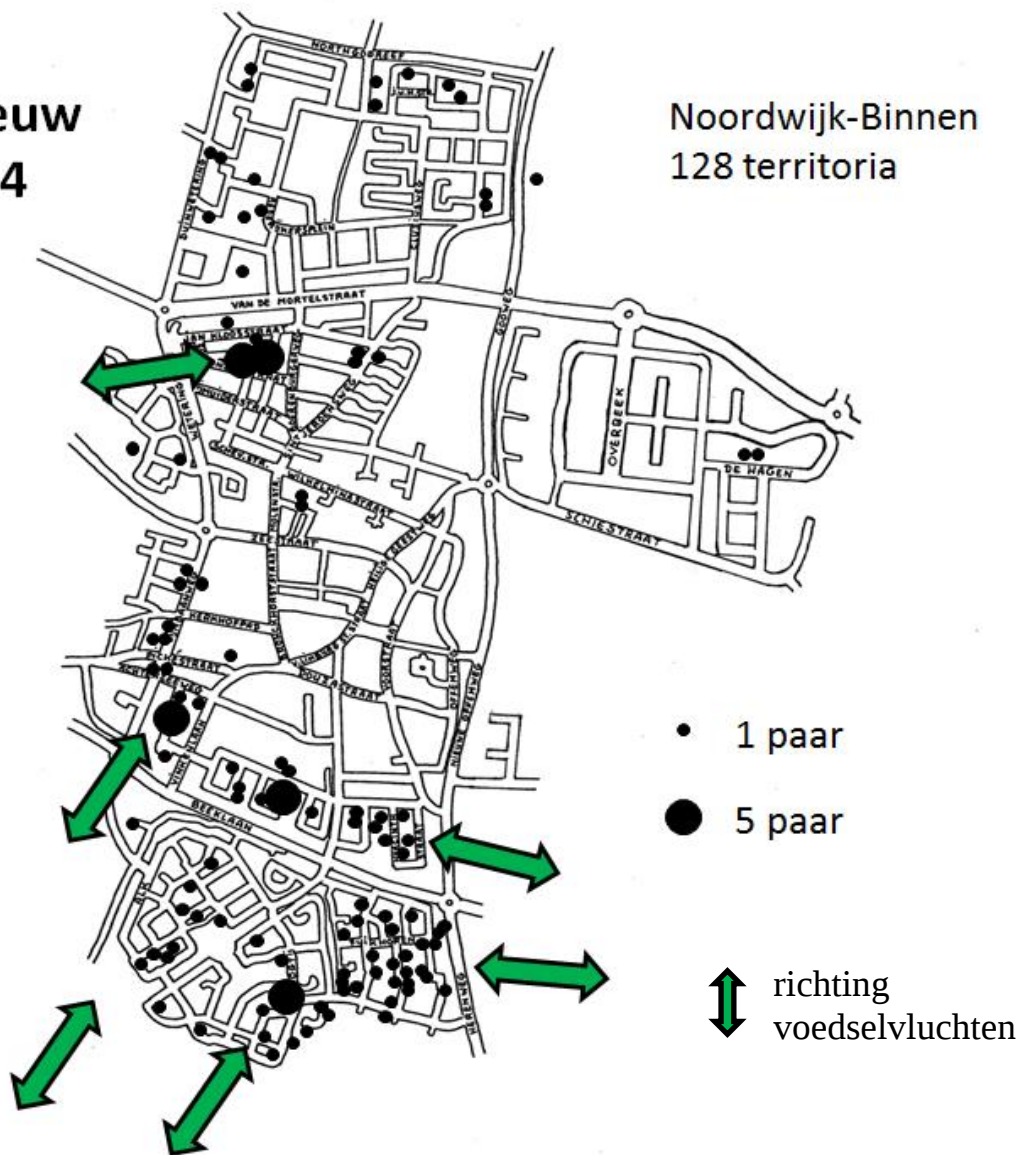
Figuur 1. Plattegrond van Noordwijk-Binnen met de verdeling in wijken.

Rond de wijk Boerenburg in het noorden kon geen duidelijke richting in de voedselvuchten worden onderscheiden. Dit heeft vermoedelijk te maken met het ontbreken van grasland in de nabijheid van de wijk. Dit zou ook kunnen verklaren waarom hier naar verhouding

minder Spreeuwen broeden dan in de andere naoorlogse wijken. Wel vlogen verschillende oudervogels regelmatig naar de grasveldjes van het park midden in de wijk.

Spreeuw 2014

Noordwijk-Binnen
128 territoria

Figuur 2. Plattegrond van Noordwijk-Binnen met de territoria van de Spreeuw in 2014 en de belangrijkste richtingen van de foerageervluchten.

Hoopvol is de vestiging van twee paartjes in de nieuwste wijk Boechorst. Deze wijk ligt dichtbij de weilanden in de polder Hoogeweg. Indien er voldoende nestplaatsen beschikbaar komen kan het aantal broedparen hier vermoedelijk verder toenemen.

Type nestplaats

Van 122 Spreeuwen is de nestplaats gevonden. Bepaalde plekken op het dak zijn favoriet, zoals de dakrand (de onderste rij dakpannen) en dan met name bij de hoekpannen. Ook daknokken en schoorstenen (vooral rond ontluchtingspijpen) zijn populair (tabel 1). Spreeuwen zitten elkaar onder gunstige omstandigheden niet gauw in de weg. Aan het Hoogtij in de wijk Vinkeveld broedden vier paartjes in één huis. Ook in de Ranonkelstraat lagen drie nesten vlak bij elkaar. De enige afwijkende nestplaats zat in een Klimop aan de Scholekster in het Vinkeveld. Hierin broedden ook een aantal Huismussen.

type nestplaats	aantal
dakrand	12
dakrand hoek	30
nok	25
schoorsteen	28
dakkapel	3
dakraam	8
zijkant naast nok	5
dakpan	3
regenpijp	3
overig	5
totaal	122

Tabel 1.
Verdeling naar
type nestplaats
van de Spreeuw in
Noordwijk-Binnen

Gierzwaluw foto: René van Rossum

De Gierzwaluw

In de literatuur en op fora komt regelmatig de nestplaatsconcurrentie tussen Gierzwaluwen en Spreeuwen ter sprake. De Spreeuw wordt vaak op allerlei manieren geweerd uit nestplaatsen die

voorbested zijn voor Gierzwaluwen zoals speciale nestkasten en neststenen.

In 2013 is het dorp Noordwijk-Binnen geïnventariseerd op invliegplaatsen van Gierzwaluwen. Het totale aantal van 158 ligt net iets hoger dan het aantal territoria van de Spreeuw in 2014.

Op slechts drie plaatsen bleek een Spreeuw van dezelfde nestingang gebruik te maken als een Gierzwaluw in 2013. Dit was het geval op de adressen van Struykstraat 40 in Boerenburg, Kersappelstraat 2 in Calorama en Lijnbaanweg 25. Begin mei 2014 waren aan de van Struykstraat en de Lijnbaanweg bedelende jonge Spreeuwen te horen. Aan de Kersappelstraat werd de nestplaats wel bezocht door Spreeuwen maar was het verder stil.

In Sovon Nieuws werd gemeld dat uitzonderlijk veel Spreeuwen in 2014 aan een tweede legsel waren begonnen, waarschijnlijk vanwege het vroege voorjaar. Daarom zijn op 1 juni de drie genoemde nestplaatsen nogmaals bezocht. Aan de van Struykstraat en de Lijnbaanweg vlogen nu Gierzwaluwen naar binnen en was er geen Spreeuw meer te bekennen. Als deze vogels aan een vervolglegsel zijn begonnen dan is dat op een andere plaats gebeurd. Aan de Kersappelstraat vloog nog steeds een Spreeuw de nestplaats binnen maar er waren weer geen jongen te horen. Wel zaten er nu Gierzwaluwen op een nieuwe plek aan de achterzijde van Meidoornstraat 1. Deze identieke invliegplaats achter de dakgoot ligt op slechts 20 meter van de oude plek.

Het geringe aantal overlappingen lijkt niet op een echte nestplaatsconcurrentie te duiden. Als die er wel is, dan is de Gierzwaluw niet per definitie de verliezende partij.

mariskadegraaff.nl